

Utvikling

APRIL 2013 NUMMER 1 ÅRGANG 7 WWW.NAKU.NO

TEMA:
FN-konvensjonen

Kronikk: likestillings- og diskrimineringsombud Sunniva Ørstavik

Med konvensjonen på kveldsvakt

Bestill gratis abonnement på naku@hist.no

NAKU

NASJONALT KOMPETANSEMILJØ
OM UTVIKLINGSHEMNING

Utvikling kommer ut med fire utgaver i året og abonnement er gratis ved henvendelse til NAKU. Redaksjonen forbeholder seg retten til å korte ned bidrag.

ANS. REDAKTØR

Karl Elling Ellingsen

REDAKTØR

Cato Brunvand
Ellingsen

REDAKSJON

Karl Elling Ellingsen
Kim Berge
Eldar Bromstad
Stian Reinertsen
Laila Hoff Johansen
Kari Wuttudal
Synnøve Aasan

PÅ FORSIDEN

Sunniva Ørstavik

BIDRAGSYTERE

Marit Bendz (foto + reportasje)
Otto von Münchow
(foto + reportasje)

LAYOUT OG PRODUKSJON

Klipp og Lim AS, Trondheim

FORSIDEFOTO

Jon-Are Berg-Jacobsen

KONTAKT

Redaksjonen tar i mot tips på
TEL. 73 55 93 86
E-POST naku@hist.no
www.naku.no

s. 3 **PÅ JOBB**

s. 4 **NYTT OG NYTTIG**

s. 5 **REPORTASJE:**
Rett skal være rett

s. 6 **LÆR MER**

s. 11 **REPORTASJE:**
*Personer med utviklings-
hemning blir diskriminert*

s. 14 **KRONIKK:**
*Sunniva Ørstavik,
likestillings- og
diskrimineringsombud*

“ Likeverdig rett til grunnleggende friheter

Leder

CATO BRUNVAND
ELLINGSEN
RÅDGIVER, NAKU

Endelig er det Norges tur. Norges tur til å ratifisere FN konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Konvensjonen som ble vedtatt av FN's generalforsamling i desember 2006 slår fast at folk med funksjonsnedsettelse har de samme menneskerettighetene som alle andre. Det skulle vel egentlig bare mangle. Regjeringen har nå fremmet en sak for stortinget som legger opp til ratifisering til sommeren.

Det er mange som har ventet på at også Norge skal påta seg å treffe alle lovgivningsmessige, administrative og andre tiltak som er nødvendige for å virkeliggjøre de rettigheter som er nedfelt i denne konvensjon. Slik svært mange andre land har gjort. Særlig har funksjonshemmede organisasjoner vært opptatt av symboleffekten av at Norge ikke har ratifisert konvensjonen. Har norske myndigheter egentlig prioritert politikken overfor personer med funksjonsnedsettelse nok?

Dette nummeret av Utvikling retter fokus mot FN konvensjonen og diskriminering. Tema som er tett forbundet med hverandre. Tjenestene ute i kommunene må være bygget på grunnleggende prinsipper. Prinsipper som konvensjonen slår fast. Konvensjonens formål er ”å fremme, verne om og sikre mennesker med nedsatt funksjonsevne full og likeverdig rett til å nyte alle menneskerettigheter og grunnleggende friheter, og å fremme respekten for deres iboende verdighet.” Dette må ikke bare være fine ord. Det er blant andre de som jobber i kommunene, enten det er i administrative stillinger

eller i direkte tjenesteytende arbeid, som skal sørge for at konvensjonen faktisk blir satt ut i live. At den får betydning for den enkelte og for samfunnet for øvrig. Konvensjonen legger blant annet til grunn en relasjonell forståelse av funksjonshemming. Samfunnets barrierer skaper funksjonshemming.

Selv om mye er bra, får vi det ikke helt til. Likestillings- og diskrimineringsombudet får inn saker som vitner om at konvensjonens prinsipper ikke alltid blir fulgt. Særlig ser vi eksempler på kollektive løsninger. Løsninger som ikke ivaretar den enkeltes behov. Hvordan er det der du jobber eller i din kommune? Tar man tilstrekkelig hensyn til hva den enkelte vil, eller blir tjenestene styrt av hvordan den enkelte bor, med hvem han bor? Har personer med utviklingshemning like muligheter til utdanning og arbeid som andre? Har alle like stor grad av individuell frihet?

Vi håper at vi med dette nummeret av Utvikling setter FN-konvensjonen og dens prinsipper på dagsorden rundt omkring i landets kommuner. For, personer med utviklingshemning skal heller ikke diskrimineres.

Utvikling

Bladet Utvikling gis ut av Nasjonalt kompetansemiljø om utviklingshemning (NAKU). NAKU er opprettet av Helsedirektoratet. NAKU skal bygge broer mellom fagmiljøer og tjenesteytere i kommunene,

slik at vi sammen kan jobbe for å bedre levekårene for mennesker med utviklingshemning. NAKU er opprettet som en selvstendig enhet ved Høgskolen i Sør-Trøndelag (HIST). Se www.naku.no.

Hva betyr FN konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne i ditt daglige arbeid?

TEKST: Redaksjonen

**HEGE ULSTEIN, HJELPEPLEIER
SVELVIK OMSORGS- OG
AKTIVITETSSENTER**

Jeg arbeider ved et aktivitetssenter for mennesker med funksjonshemming av ulik grad. Her har de arbeidsoppgaver med individuell tilpasning, slik at det blir spennende å gå på jobb. Dette gir dem stor glede. Det er også tilrettelagt for personer med rullestol, både i forhold til fremkommelighet og plassering i lokalet.

Elever som kommer fra videregående skole kommer gjerne hit siste tiden på videregående og har praksis. På denne måten blir overgangen liten.

For alle er det viktig å kunne stå opp om morgenen og ha noe å gå til, også for de med nedsatt funksjonsevne. Hadde de ikke hatt et slikt tilbud ville de blitt sittende hjemme uten noe å ta seg til. Når de ser at den jobben de gjør hjelper andre øker det deres selvfølelse.

Vi har et allsidig arbeid. Her får de prøvd seg på oppussing av møbler, pakking av ved, søm/strikking, kjøkkenarbeid og div pakkearbeid. En gang i uken er vi på tur. I utgangspunktet ut i skog og mark, men vi er også på svømming, museer og div annet innimellom.

For å ivareta intensjonene i FN konvensjonen er arbeid- og aktivitetstilbud, kultur og fritid viktige faktorer.

**MARIANNE WALLESTAD,
VIRKSOMHETSLEDER VED TJENESTE-
KONTORET I PORSGRUNN KOMMUNE.**

Konvensjonene er en rettesnor for hvilke verdier og prinsipper som ligger til grunn når vi utmåler tjenester. Vi har et sterkt fokus på å møte folk på individuelt vis. Vår jobb er å finne rom innenfor kommunens rammer for den tjenesten som er ønsket av bruker, som vedkommende har rett på etter lov og som er faglig forsvarlig. Dette får vi ofte til fordi vi streber etter å gjøre tjenesteapparatet oversiktlig og å skape forutsigbarhet og visshet for hvilke forventninger og behov som kan møtes og hvilke det vil være vanskeligere å imøtekomme.

Det er allikevel liten tvil om at vår praksis ikke alltid er i tråd med alle artiklene i konvensjonen. Anledningen til å velge bosted, og hvor og med hvem en skal bo er begrenset. Den begrenses av de rammer vi har. Det er ganske vanlig at behovet for omfattende tjenester er styrende for hvilke boliger det gis tilbud om.

Vi trenger å stille oss spørsmålet om det må være slik. Jeg tenker at vi som en del av den kommunale administrasjonen må bidra til samforståelse med kommunepolitikere og brukerorganisasjoner om hvordan konvensjonens artikler skal være retningssigende for utviklingen av tjenestene til personer med utviklingshemning. Konvensjonen står ikke på den kommunale dagsorden i dag. Vi kan bidra til at den kommer på dagsorden.

**THOMAS OWREN, HØGSKOLELEKTOR,
VERNEPLEIERUTDANNINGEN VED
HØGSKOLEN I BERGEN**

Både som underviser og fagskriver er det særlig en bit jeg stadig kommer tilbake til i FN-konvensjonen, og det er definisjonen av funksjonshemming. For meg er det stort at et overnasjonalt dokument, så langt signert av 114 land, slår fast at funksjonshemming er et resultat av samspillet mellom personer med funksjonsnedsettelse og holdningsmessige og miljømessige barrierer som hindrer deres deltakelse i samfunnet.

Sammen med vår egen diskriminerings- og tilgjengelighetslov er dette en skikkelig kraftpakke. Når det gjelder borgere med utviklingshemning betyr det kort sagt at vi ikke lenger kan forklare alle deres vansker i hverdagen med utviklingshemningen deres. Vi kan ikke lenger bare fokusere på deres læring når vi utformer tiltak for å bedre deres funksjon og deltakelse. Vi skal ha et like skarpt øye for hvordan deres fysiske og sosiale omgivelser er og fungerer. Tilrettelegging skal også kunne gi dem nye muligheter uten at de selv må endre, utvikle eller kvalifisere seg først. Og ikke minst, med sitt fokus på holdningsmessige og miljømessige barrierer åpner definisjonen for noen flotte kritiske spørsmål. For eksempel kan vi spørre: Hva er galt med arbeidslivet i Norge, når så mange utviklingshemmede blir utestengt fra ordinære arbeidsplasser? Hvordan kan arbeidslivet bli mer inkluderende og dermed mindre diskriminerende?

NAKU på Facebook

FØLGER DU NAKU på Facebook? Her får du informasjon om nye ressurser fra NAKU, samt smakebiter fra Kunnskapsbanken.

www.facebook.com/utviklingshemning

! HABILITERINGSAVDELINGEN VED UNIVERSITETSSYKEHUSET I NORD-NORGE ARRANGERER NORDISK KONFERANSE I HABILITERING 10. OG 11. JUNI I TROMSØ.

! FRAMBU AVHOLDER 3. – 4. SEPTEMBER BARNEHAGEKURS MED FOKUS PÅ BARN MED EN SJELDEN DIAGNOSE.

Psykisk utviklingshemming og psykisk helse

NAKU og det Nasjonale fagnettverket om psykisk utviklingshemming og psykisk helse har utgitt et hefte om psykisk utviklingshemming og psykisk helse. Temaene som tas opp er blant annet om hva god psykisk helse innebærer, økt sårbarhet og utredning. Det ser også på betydningen av miljøarbeid, egen innsats for å fremme psykisk helse og betydningen av arbeid og aktivitet. Pårørende

og andre nærpersoners rolle, samarbeid mellom ulike aktører og lovgrunnlaget for helse- og omsorgstjenestene tas også opp i heftet. Heftet er gratis og kan bestilles hos naku@hist.no.

Les mer og last det ned fra www.naku.no/node/1100

Vergemålsreformen

Den nye vergemålsloven som ble vedtatt i 2010 trer i kraft 1. juli 2013. Loven har i følge norske myndigheter vært en forutsetning for at Norge kan ratifisere FN konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Vergemålsreformen er en regelverks-, organisasjons-, kvalitets- og holdningsreform og arbeidet med den er organisert i et vergemålsprosjekt. Mer om dette og andre forhold knyttet til vergemål finnes på Vergemålportalen (www.vergemal.no).

SUMO

SUMO står for Sikring av Utviklingshemmede Mot Overgrep og er foreløpig et prosjekt på ”tegnebrettet”. Gjennom hele 2012 – og starten av 2013 – har fire ansatte i voksenhabiliteringstjenestene i Oslo, Hedmark, Helse Førde og Helse Finnmark jobbet med kunnskapsinnsamling og utarbeidelse av planer for å systematisere og samordne tiltak for å forebygge, avdekke og følge opp i saker med vold og overgrep mot mennesker med utviklingshemming. Dette arbeidet

er nå oppsummert i en rapport, der drøyt halvparten av innholdet består av kartleggingsverktøy, sjekklister, eksempler på handlingsplaner og anbefalinger av tiltak på individ-, tjeneste-/system- og samfunnsnivå.

Rapporten kan lastes ned fra NAKU sin Kunnskapsbank: <http://naku.no/node/1121>

Høring om levekårene til personer med utviklingshemming

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet jobber nå med en melding til stortinget om levekårene for personer med utviklingshemming. Rett før påske sendte departementet ut et høringsnotat om levekår og tiltak. Fristen for høringen er 6. mai. Høringsnotatet er delvis basert på rapporten ”Slik har jeg det i

dag – rapport om levekår for mennesker med utviklingshemming”, utarbeidet av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.

Mer informasjon finner dere på NAKU sine nyhetssider: <http://naku.no/node/1123>

DANSER: Brita Braanaas Kleppe (17) bur på Grønenga utanfor Florø. Ho elsker å danse, særleg på bryggekannten, og er sin eigen koreograf.

Rett skal vere rett

REPORTASJE Menneske med funksjonsnedsetting har venta lenge på sin eigen FN-konvensjon, der det vert slått grundig fast at dei har same rettar som alle andre. Dei fleste land i verda har ratifisert konvensjonen. I Noreg ventar vi enda.

Perioden 2002 til 2006 forhandla ein ad hoc-komité fram menneskerettskonvensjonen for menneske med nedsett funksjonsevne. Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) deltok i forhandlingane i New York i heile perioden.

- Det var krevjande forhandlingar på mange punkt, fordi situasjonen for funksjonshemma er svært ulik frå land til land, seier Liv Arum, generalsekretær i FFO. Ein vart til slutt samde om viktige prinsipp, men utfordringane var store når ein kom til detaljar innanfor kvar enkelt artikkel. D  var det vanskeleg å finne formuleringar alle kunne einast om.

Menneskerettar i praksis

Kvifor treng vi egentleg ein slik konvensjon, som faktisk berre stadfestar at menneske med funksjonsnedsetting har dei same rettane som alle andre? Menneskerettane gjeld for alle, og det slår verdserkl ringa og dei to hovudkonvensjonane om sivile og politiske, og økonomisk, sosiale og kulturelle rettar fast.

- Likevel er det naudsynt å ha eigne konvensjonar for spesielt sårbare grupper og sikre dei eit særleg rettsvern, meiner Kjersti Skarstad, vitskapleg assistent ved Norsk senter for menneskerettigheter (SMR). Ho forskar på rettane til menneske med funksjonsnedsetting og er mellom annan med på eit bokprosjekt om dette, leia av Harvard University, som skal vere ferdig i 2014.

- Ein har eigne konvensjonar for til dømes kvinner og barn, og no også for menneske med funksjonshemmingar, som har eit anna utgangspunkt enn andre, og konvensjonen sørgjer for at like rettar likevel vert sikra, understrekar ho. Konvensjonen stadfestar også korleis ein skal forstå funksjonshemming og korleis ein skal sikre like rettar i praksis.

- Ein konvensjon aukar også merksemda kring rettane til funksjonshemma, seier Skarstad.

Sist, men best?

Føremålet med konvensjonen er å fremje, verne om og sikre menneske med nedsett funksjonsevne full og likeverdig

rett til å nyte alle menneskerettar og grunnleggjande fridomar, og å fremme respekten for deira ibuande verdigheit.»

FNs generalforsamling vedtok konvensjonen 13. desember 2006. Noreg underteikna konvensjonen i mars 2007. I mai 2012 hadde 153 statar underteikna konvensjonen, og den er ratifisert av 112 statar. Sverige ratifiserte konvensjonen i desember 2008 og Danmark i juli 2009. I Finland og Island, som begge har underteikna konvensjonen, er det naudsynt med visse lovendringsar f r ratifikasjon kan skje.

Den norske regjeringa har lagt opp til å ratifisere konvensjonen sommaren 2013, samstundes som ny verjem lslov tek til å gjelde. I mai 2012 la regjeringa fram ein stortingsproposisjon som konkluderer med at norsk lovgjeving i stor grad oppfyller krava i konvensjonen.

Ratifiseringsproposisjonen var til handsaming i Stortinget 19. mars.

- Det har teke tid fordi vi vil gjere ein skikkeleg jobb, seier Inge Ovesen, som har vore involvert i prosessen med ratifiseringa. Han er avdelingsdirektør i Barne-, likestillings- og integreringsdepartementet.

Betre seint enn symbolsk

- Det var litt spesielt d  konvensjonen kom og vart signert. Ein del land, med store utfordringar på feltet, ratifiserte raskt. Ein kan spørje seg om konvensjonen var tent med det. Noreg var tidleg ute med å signere, men ratifiseringa har teke tid fordi lovverket må vere i samsvar med forpliktingane i konvensjonen først, seier han.

Regjeringa meinte at verjemålsloven var i strid med konvensjonens artikkel 12 om rettsleg handleevne, og ynskja ikkje å ratifisere konvensjonen f r norsk rett var i samsvar med konvensjonen. FFO har vore usamd i denne rekkef lgja.

- Det er ingenting i vegen for at arbeidet med gjennomføring av ein ny lov kan starte etter ei ratifisering, meiner Liv Arum, men legg til at det kanskje er bra at ein prøver å få eit samsvar i staden for å ratifisere for symbolikkens skuld, slik mange andre land har gjort.

Også Skarstad forstår at styresmaktene tykkjer det er naudsynt å endre

verjemålsloven samstundes, og det tek tid. Men i tillegg er det også en gjengs oppfatning i interesseorganisasjonane om ein annan årsak; temaet vert ikkje prioritert høgt nok. Det er altså to årsaker til at det har gått seks år.

- Men det er veldig positivt at Noreg no høgst sannsynleg skal ratifisere konvensjonen, seier ho.

Lovfesta rettar, ikkje velgjerdsarbeid

Sjølv om konvensjonen ikkje gjev nye rettar, gjev den eit tydeleg signal om at menneske med nedsett funksjonsevne har dei same rettane som alle andre, og at dette er noko statane som har ratifisert har ein plikt til å sikre. Difor gjev den også klare føringar for politikktutforming og tenesteutvikling.

- Historisk har funksjonshemmingar vorte sett på som noko som måtte behandlast og løysast av medisinsk personell, fokuset var på funksjonshemminga og ikkje personen som hadde den, seier Kjersti Skarstad.

- Å hjelpe funksjonshemma vart sett på som ei velgjerning. Konvensjonen markerer eit radikalt skilje bort frå den medisinske modellen til ein sosial menneskerettsmodell. Den fortel også klart om dei barrierane som hindrar menneske med nedsett funksjonsevne i å delta i samfunnet på lik line med alle andre.

Det viktigaste med konvensjonen er at den slår fast at menneske med nedsett funksjonsevne har dei same rettane som alle andre, og at staten har plikt til å arbeide for dette. Det er ikkje nok at regelverket er det same for alle. For å sikre reell likskap må ein legge til rette for likestilling i praksis.

Verjemål

Alle borgarar i eit land har både rettar og pliktar, mellom anna kan alle inngå rettslege avtalar, eventuelt med støtte og bistand frå andre. Alternativet har tidlegare vore er umyndiggjering. I den nye lova kan ein i staden bli teken i frå rettsleg handleevne på enkelte område.

- Den gjeldande verjemålsloven opna ikkje opp for fleksible og individuelle løysningar, men gav berre eit val mellom full rettsleg handleevne og full umyndiggjøring, fortel Inge Ovesen. Ein

LIV AURUM: Generalsekretær Liv Arum i FFO trur at mange tenkjer på utviklingshemming som eit sosialt og medisinsk problem meir enn noko som handlar om menneskerettar. (Foto: FFO)

ny verjemålslov, som er i samsvar med konvensjonen, er vedteken og tek til å gjelde frå 1. juli 2013.

Når regjeringa ratifiserer konvensjonen vil ho samstundes gje ei erklæring om at konvensjonen ikkje har forbod mot å frata rettsleg handleevne. Liv Arum i FFO er samd i dette, men meiner at ei slik fråtaking av rettsleg handleevne må praktiserast så snevert som mogleg.

Like rettar, ulike pliktar

- Konvensjonen byggjer på eksisterande sivile, politiske og sosio-økonomiske rettar. Det er enkelt å gje alle ytrings- og arbeidsfriheit, men ikkje like enkelt å gje alle moglegheit til utdanning og arbeid, seier Liv Arum. Konvensjonen opnar for at statar progressivt kan oppfylle sosio-økonomiske rettar, som jo er avhengig av ressursar. Eit fattig, afrikansk land kan ikkje ha den same plikta til å gje alle rett til gode helsetenester som eit rikt, vestlig land som Noreg. Altså; rettane er like, same kor i verda ein bur, men plikta til å gjennomføre rettane varierer med omsyn til utviklingsnivå og ressursar i kvart enkelt land.

- Likeverd og eit ikkje-diskrimineringsprinsipp i gjennomføring av menneskerettane kjem fram i dei fleste menneskerettskonvensjonar. Det betyr at alle konvensjonar gjeld også for menneske med nedsett funksjonsevne, men har sjeldan vorte nytta på den

måten. Difor har det vore eit stort behov for eit bindande dokument som samlar, identifiserer og tydeliggjer menneskerettane for funksjonshemma, seier Arum.

Fattig og funksjonshemma

Kjersti Skarstad nemner eit anna viktig poeng; dersom Noreg ikkje skal bryte konvensjonen, må styresmaktene endre bistandspolitikken. Artikkel 32 slår nemleg fast at land skal samarbeide om å betre tilhøva for menneske med funksjonshemming mellom anna gjennom å inkludere rettane deira i utviklings- og bistandsprosjekt.

- Norsk bistandspraksis er i dag ekskluderande. Berre kring 1,2 prosent av bistandsmidla var sett av til arbeid for rettane til funksjonshemma i 2010. Det syner at funksjonshemma i utviklingsland ikkje vert prioritert, og at deira grunnleggjande menneskerettar vert neglisjerte. Denne praksisen må endrast, seier Skarstad. →

ORDLISTE

- **Ratifisere:** Gjere gyldig, godkjenne
- **Konvensjon:** Folkerettsleg bindande avtale, traktat.
- **Rettsleg handleevne:** Omgrep som skildrar at ein person har evne til å binde seg rettsleg og ta på seg ansvar, til dømes ved signering av kontraktar og testamente eller inngåing av ekteskap.

FELLES DESIGN: Marte Wexelsen Goksøyr har vore ei klar røyst i debatten om likeverd, ikkje minst då ho las teksten for statsminister Jens Stolteberg om sorteringssamfunnet. Foto: May Langhelle

Inge Ovesen meiner at Noreg i fleire år har sett fokus på menneske med nedsett funksjonsevne i utviklingsland. Utanriksdepartementet har jamleg kontakt med Atlas-alliansen, ei stifting av organisasjonar av funksjonshemma, pasientar og pårørande i Noreg, og som sida 1981 har vore involvert i internasjonalt bistandsarbeid. Alliansen jobbar mellom anna for betre levekår for funksjonshemma i Sør.

- Men vi får kritikk for at vi ikkje

integrerer desse perspektiva godt nok i det samla bistandsarbeidet. Dette gjeld både kvinner, personar med nedsett funksjonsevne og seksuell orientering. Det er prosessar på gang for å finne ut korleis ein meir systematisk kan ta vare på desse gruppene, seier Ovesen.

Mangelfull kunnskap

Det har dessverre vore alt for lite fokus på menneskerettane til funksjonshemma.

Noko av årsaken er kanskje at det medisinske synet på funksjonshemming lenge var dominerande.

- Konvensjonen slår fast at funksjonshemming ikkje i første rekke er eit medisinsk problem for den enkelte. Funksjonshemma opplever vanskar og vert til ein viss grad også funksjonshemma fordi samfunnet er innretta på ein diskriminerande måte, meiner Kjersti Skarstad. Menneske med nedsett funksjonsevne har eit anna utgangspunkt enn andre og nokre gonger må tilrettelegging til for å oppnå rettane deira. Det fordrar kunnskap hos folk som jobbar med menneskerettar om korleis ein kan sørge for denne tilrettelegginga. Ofte er det også snakk om haldningsendringar.

Institusjonar som til dagleg jobbar med menneskerettar kan dessverre ikkje mykje om rettane til personar med utviklingshemming. Skarstad meiner at det er stor mangel på kunnskap om rettane til funksjonshemma.

- Dei var heller ikkje pensum då eg tok ein master i menneskerettar i åra 2010 - 2012. Men i fjor vart dei heldigvis inkludert i pensum, fortel ho.

Prestisje og rapportering

Konvensjonen er også en nyvinning i og med at den er den første av menneskerettskonvensjonane som stiller konkrete krav til internasjonalt samarbeid.

Den tydeliggjer og konkretiserer korleis ein skal forstå og gjennomføre menneskerettane til personar med nedsett funksjonsevne.

- Ratifisering av konvensjonen gjer at vi jamleg må rapportere om status og at Overvakingsskomiteen i FN sjekkar om vi gjer jobben. Det vil nok sette press på oss, seier Ovesen. Han er trygg på at betre dokumentasjon og rapportering også vil gjere oss betre i stand til å følgje opp forpliktingane i konvensjonen.

- Vi vil gjere det vi maktar for å forbetre dokumentasjonsarbeidet. Det vil også gje oss betre kunnskap om kva som verkar og kva som ikkje verkar, trur han.

Professor Karl Elling Ellingsen er leiar i NAKU, og spent på korleis konvensjonen vert teken i bruk.

- Dette vert jo ei forsterking av dei internasjonale pliktene vi allereie har teke

på oss. Eg vonar den vil vere retnings- gjevande for standardar og normer, ikkje berre blant dei som arbeider med menneska, men også hos alle i forvaltninga. Det er lett å tenkje at vi er rikast og best i verda og at det er i andre land problema ligg. Så held vi berre fram som før. Her er rapporteringa viktig, og den gjev også klagerett dersom det skjer misleghald, seier han.

Noreg må rapportere til FN to år etter ratifikasjonen og så kvart fjerde år. Komiteen for rettane til funksjonshemma går gjennom statsrapportane, supplerande rapportar og skuggerapportar, som vert skrivne av friviljuge organisasjonar og som skal utfylle rapporten frå styresmaktene. Komiteen lagar seg så eit bilete av om og korleis Noreg etterlever konvensjonen. Komiteen gjev råd som ikkje er juridisk, men politisk og moralsk bindande.

- Noreg frontar eit image som det beste landet i verda å bu i, der alle får menneskerettane sine oppfylt. Dersom komiteen kritiserer Noreg, tapar regjeringa andlet og truverd i internasjonal politikk, seier Liv Arum i FFO. Kjerti Skarstad ved SMR er samd.

- Ein konvensjon gjer det lettare for interessegrupper å mobilisere, og vanskelegere for statar å bryte rettane, iallfall utan å få negativ omtale, seier ho.

Blande, ikkje gruppere

Ellingsen meiner Noreg har svikta på nokre felt, til dømes når det gjeld retten til eigen bustad.

-Det er viktig at dei rike landa, som har kome langt i å innfri rettane til menneske med funksjonshemmingar, tek ansvar for å vise vegen vidare. Noreg har hatt høge ambisjonar som har vore vanskelege innfri.

- No er vi i ferd med å gå attende til institusjonar, trass i at internasjonal forskning viser at dei som bur i eigen bustad i større grad deltek i arbeidslivet. Eg har og ein mistanke om at det er lettare å avslå kravet om personleg assistent frå nokon som lever i bufelleskap eller på institusjon enn ein som bur i eige husvære.

Det vert snakka mykje om og for menneske med fysisk

funksjonshemming, til dømes om tilgjenge for rullestolbrukarar. Det er mindre snakk om menneske med utviklingshemning, på eit vis kjem dei nedst på rangstigen. Dei har ikkje så mange talspersonar.

Marte Wexelsen Goksøyr (30) er heldig. Ho har ein heim, er styremedlem i Norsk nettverk for Downs Syndrom, og er ei klar røyst i alt medieskvalderet. I tillegg er ho skodespelar, forfattar og føredragshaldar, og har motteke fleire prisar, mellom anna Bjørnson-prisen.

- Eg vil ha eit mangfaldig samfunn, der alle er med. Då må vi blandast, ikkje grupperast. Vi må oppleve kvarandre, seier ho. «En får vera som en er», syng Ole Ivars. Det burde vere nasjonalsongen i Noreg, tykkjer Goksøyr.

Retten til arbeid

Menneske med kognitive funksjonsnedsettingar klarer ikkje alltid å formulere og uttrykke krava slik at dei blir høyrte. Dei med fysiske funksjonsnedsettingar er derimot godt rusta for å spreie budskapet sin. Dei opplever også ofte ein vanskeleg kvardag, men dei når iallfall fram.

- Eg trur folk flest har fleire fordommar mot dei ein ikkje kan identifisere seg med, dei ein ikkje forstår, enn mot ein som til dømes sit i rullestol. Alle kan jo hamne der, seier Ellingsen.

Ikkje alle er like taleføre og sjølvmedvitne om rettane sine som Marte Wexelsen Goksøyr. Mange er avhengig av eit hjelpeapparat, eit helseystem og einskildmenneske som ikkje alltid tenkjer menneskerettar.

- Det er veldig viktig at Noreg no skal ratifisere FN-konvensjonen som slår fast at menneske med funksjonshemming skal ha same rettar som alle andre, meiner ho.

- Det er jo ein sjølvfølge. Men at dette kjem betyr jo at det ikkje er like rettar no, elles hadde ein ikkje hatt bruk for ein konvensjon, slår ho fast. Dette veit ho mykje om.

- Eg ynskjer at menneske med det ein kallar ei utviklingshemning skal ha ei ordentleg løn for det arbeidet dei utfører. Noko anna er diskriminerande, og misbruk av arbeidskrafta til folk.

MENNESKE MED FUNKSJONSHEMMING I VERDA:

- Kring 1 milliard, eller 15 % av menneska i verda har ei funksjonshemming.
- 82 % av funksjonshemma lever under fattigdomsgrensa.
- 90 % av barn med funksjonshemmingar i fattige land går ikkje på skule.
- 98 % av funksjonshemma i fattige land har ikkje tilgang til rehabiliteringstenester.
(Kjelder: WHO, ILO, Atlas-alliansen)

FN-KONVENSJONEN OM RETTANE TIL MENNESKE MED NEDSETT FUNKSJONSEVNE

Konvensjonen slår fast at dei alminnelege menneskerettane skal gjelde også for menneske med nedsett funksjonsevne. Dei som ratifiserer konvensjonen, tek på seg "å treffe alle lovgivningsmessige, administrative og andre tiltak som er nødvendige for å virkeliggjøre de rettigheter som er nedfelt i denne konvensjon". Verkemidla vert presisert nærare i dei enkelte artiklane i konvensjonen. Konvensjonen omhandlar særleg økonomiske, kulturelle og sosiale rettigheter rettar og sivile og politiske rettar. Men det er også referanse til mellom anna kvinnekonvensjonen og barnekonvensjonen. Den handlar også om enkelte rettar som ikkje er omtalt i dei andre konvensjonane, som til dømes tilgjenge for rullestol.

FN-sekretariatet for konvensjonen har lagt ut konvensjonen, tilleggsprotokoll og letteste versjonar. <http://www.un.org/disabilities/index.asp>

Nordisk forum for sosialpedagoger har laga heftet "Et værdigt liv for mennesker med udviklingshæmninger – en udfordring til socialpædagogisk praksis i Norden".
<http://www.sl.dk/>

Det er viktig at Noreg skal rapportere til FN om kva som vert gjort for likestilling for funksjonshemma i landet. Trur ho at konvensjonen vert følgd opp?

- Eg er ikkje inne i hovudet til dei folka, så eg er ikkje sikker. Men det er viktig at dei får kjeft dersom det ikkje skjer. Ein må halde det ein lover, seier Goksøyr.

Lær mer!

Likeverdige offentlige tjenester

Likestillings- og diskrimineringsombudet har i en kampanje satt fokus på likeverdige tjenester for alle. De har utviklet

en håndbok og nettsider som omhandler hva likeverdige tjenester er, hvorfor det er viktig med likeverdige

tjenester og ikke minst hvordan likeverdige tjenester kan utvikles. Nettsidene finner du på <http://www.ldo.no/no/LOFT/utfordringer-muligheter/> der du også kan laste ned håndboken.

FN

Vil du følge med på hva FN gjør i forhold til mennesker med funksjonsnedsettelse og FN konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne? Da kan du sjekke ut deres egen nettside om temaet:

<http://www.un.org/disabilities> Her får du blant annet vite hvilke land som har signert og ratifisert konvensjonen. Et annet nyttig nettsted er FN sambandet sine sider www.fn.no

Samhandlingsreformen

Det er mye fokus på samhandlingsreformen, både i media og i arbeidet til norske kommuner og helsemyndigheter. Hvordan er det så med samhandlingsreformens fokus på tjenestene til personer med utviklingshemning. Sammen med SOR og Aldring og helse har NAKU laget en nettside som omhandler

samhandlingsreformen. Se www.naku.no/node/424. Det har vist seg vanskelig å finne gode eksempler på samhandlingsprosjekter som har særskilt fokus på tjenestene til personer med utviklingshemning. Vet du om eksempler og prosjekt som bør omtales i denne forbindelse ønsker vi dine tips til naku@hist.no

Nye bøker

Innvandring og funksjonshemming:

Hvordan oppleves det å være ny i Norge og samtidig få beskjed om at barnet ditt har en alvorlig kronisk sykdom eller funksjonsnedsettelse? Hvordan håndteres kulturforskjeller og språkproblemer, og hva skjer i møtet mellom ulike sykdomsforståelser og forestillinger om funksjonshemming? Innvandring og funksjonshemming handler om minoritetsfamiliers møte med helse- og velferdssystemet. Berit Berg er redaktør for boken som blir gitt ut av Universitetsforlaget.

Jungelhåndboka:

Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO) gir ut Jungelhåndboken. Dette er en guide gjennom lover og rettigheter innen velferdsretten. FFO har også et eget rettighetscenter

som er et rådgivnings- og kompetansesenter i rettighetsspørsmål som gjelder personer med funksjonshemming og kronisk sykdom. Se nettsiden deres www.ffe.no

Illustrasjon: Aleksander Arntsen

Personer med utviklingshemning blir diskriminert

REPORTASJE Vegard Løland Vøllestad flyttet i fjor inn i eget bofellesskap. Da mistet han støttekontakten sin. Bergen kommune ville ikke lenger betale for ordningen. For Vøllestad som har Downs Syndrom, kan tapet av støttekontakt påvirke livskvaliteten.

TEKST: Otto von Münchow

Historien til Vøllestad er ikke uvanlig i Bergen kommune. Tallene viser at over de siste årene har antall støttekontakter blitt kraftig redusert i Bergen. I 2007

betalte kommunen for 1202 støttekontakter. Fem år senere var tallet redusert til 1072.

– Alle skal ha lik rett til et godt liv utenom bofellesskapet. Men uten støttekontakt har de ikke mulighet til å pleie

sitt privatliv, påpeker Elster Mo, lederen for Norsk forbund for utviklingshemmede (NFU) i Bergen.

I 2009 ble diskriminerings- og tilgjengelighetsloven innført i Norge for å gi personer med nedsatt funksjonsevne

DISKRIMINERING: Det foregår mye diskriminering som folk ikke tenker over. Oftest ser vi at utviklingshemmede ikke får den individuelle behandlingen de har krav på, sier Vibeke Seim-Haugen Generalsekretær i NFU. Foto: NFU.

vern mot diskriminering. I følge loven er det forbudt å diskriminere noen på grunn av nedsatt funksjonsevne. Loven gjelder for alle samfunnsområder med unntak av familieliv og andre forhold av personlig karakter.

Mangler kunnskap

Det er Likestillings- og diskrimineringsombudet som håndhever loven. I følge seniorrådgiver Eli Knøsen går mer enn 50 prosent av klagesakene som kommer til ombudet på diskriminering av personer med funksjonshemming og utviklingshemming.

– De aller fleste klagesakene handler om universell utforming, men vi får også flere saker som går på direkte diskriminering overfor personer med nedsatt funksjonsevne for eksempel på utsteder, sier Knøsen som er overbevist om at Likestillings- og diskrimineringsombudet bare ser overflaten av denne type saker.

Hun understreker at diskriminerings- og tilgjengelighetsloven ikke gir flere rettigheter, men generelt beskytter mot diskriminering.

Vibeke Seim-Haugen, generalsekretær i NFU, bekrefter bildet av at personer med utviklingshemming er utsatt for diskriminering. Generelt opplever hun mye uvitenhet både omkring utviklingshemmede og ikke minst deres rettigheter. Hun er spesielt frustrert over

beslutningstakere i kommunene og deres manglende kunnskap.

– Det foregår mye diskriminering som folk ikke tenker over. Oftest ser vi at utviklingshemmede ikke får den individuelle behandlingen som de har krav på, sier Vibeke Seim-Haugen som tillegger dette økonomiske prioriteringer, manglende kunnskap og en haug med myter.

– Norge har rundt 20.000 personer med utviklingshemming, og jeg synes det er rart at vi ikke kan ta vare på dem på en anstendig måte. Vi er tross alt et rettighetsland.

Mange lovbrudd

I følge Seim-Haugen er kommunene i ferd med å gjenoppbygge institusjonene i noe hun kaller omsorgsgettoer. Resultatet er at personer med utviklingshemming ikke får velge bosted og ikke får tjenester der de vil bo.

– Folk tvinges til å bo der det er mest lønnsomt for kommunene. En europeisk konvensjon – som også Norge er forpliktet av – slår fast at du har rett på å bo der du vil, men i forhold til personer med utviklingshemming, skjer det omfattende diskriminering.

Hun peker på at også i skolene foregår det en diskriminering av elever med utviklingshemming. Der er det nå særklasser og særskoler som er dagens løsenord. Konsekvensen er lovbrudd

– som har pågått over lang tid, og som bare fortsetter.

Juridisk rådgiver Heidi Sørli-Rogne ved FFO's Rettighetscenter sier til Utvikling at senteret har opplevd en økning i antall henvendelser som omhandler diskriminasjon av personer med utviklingshemming etter at diskriminerings- og tilgjengelighetsloven trådte i kraft.

– Vi opplever ofte at kommunene ikke oppfyller de lovpålagte oppgavene de har, det gjelder både overfor utviklingshemmede, så vel som andre funksjonshemmede og kronisk syke. Kommunen bruker dårlig økonomi som begrunnelse for ikke å innvilge tjenester eller ytelser, uttaler Sørli-Rogne som understreker at økonomi alene ikke er god nok grunn til å avslå en søknad om en lovfestet rettighet.

– Det må ligge en individuell vurdering av hver sak til grunn, og det må være faglige begrunnelser som er avgjørende.

Toppet av isberget

I 2009 ble Navs praksis med å avslå støtte til mer enn ett kjøretøy i samlokaliserte boliger brakt inn for Likestillings- og diskrimineringsombudet. Det var NFU som klaget inn en konkret sak med henvisning til at utviklingshemmede ikke skal ha innskrenket adgang til å motta individuelle trygdeytelser fordi de bor i samlokaliserte boliger.

Da saken først ble behandlet, konkluderte Likestillings- og diskrimineringsombudet med at Navs praksis ikke var i strid med diskriminerings- og tilgjengelighetsloven. NFU påklaget avgjørelsen til Likestillings- og diskrimineringsnemnden som i september 2010 falt ned på den motsatte konklusjonen. I følge nemnden var Navs praksis i strid med loven.

– Nav argumenterte med at den utviklingshemmede ikke trenger egen bil fordi naboen har en. Det er et klart brudd på rettighetene til denne personen, bemerket Hedvig Ekberg, juridisk rådgiver ved NFU

– En sier ikke til her Jensen at han kan kjøre i samme bil som fru Tønnesen bare fordi de bor i samme blokk. Men det skjer altså med utviklingshemmede.

URETT: - En sier ikke til herr Jensen at han kan kjøre i samme bil som fru Tønnesen bare fordi de bor i samme blokk. Men det skjer altså med utviklingshemmede, sier Hedvig Ekberg, juridisk rådgiver NFU
Foto: NFU

Ekberg innrømmer at hun til tider er frustrert over alle de bruddene personer med utviklingshemming blir utsatt for. Hun er overbevist om at en organisasjon som NFU, bare ser toppen av isberget. Det er bare de med ressurssterke foreldre eller foresatte som har ork til å gi seg i kast med å kjempe for rettighetene deres. De fleste saker kommer aldri til overflaten.

Nedprioritert gruppe

Diskriminering skjer på mange ulike måter, konstaterer Ekberg. Når kommunene med overformynderiet for eksempel oppnevner andre formyndere enn foreldrene, er Ekberg overbevist om at det skjer for å avskjære brysomme foreldre. Det er en bevisst måte å kneble dem på, sier hun.

– Generelt tenker mange på en annen måte overfor mennesker med utviklingshemming. «Det er ikke så nøye», er holdningen. Og det gjør at utviklingshemmede stadig blir utsatt for diskriminering som ikke blir akseptert i andre sammenheng, påpeker Hedvig Ekberg

Også Fellesorganisasjonen (FO) har den oppfatning at kommunene ikke er flinke nok til å ivareta utviklingshemmedes rettigheter. Det bekrefter fylkessekretær Kenneth Larsen i FO Hordaland.

LIKE TILBUD: Ingen skal føle at de har et dårlig tilbud bare fordi de har flyttet ut fra hjemmet, har byrådspoliti Hilde Onarheim uttalt til NRK Foto: Otto von Münchow

– Vi så at det ble gjort et løft for personer med utviklingshemming etter ansvarsreformen på 90-tallet. Men siden har kommunene nedprioritert mye av det som ble satt opp som mål for denne gruppen.

Larsen trekker spesielt frem retten til inntektsgivende arbeid. Mer enn noe annet er det en faktor som påvirker levevilkårene til den enkelte. Andelen utviklingshemmede av det totale antall på statlige arbeidsmarkedstiltak har gått dramatisk ned siden ansvarsreformen trådte i kraft i 1991, og stadig flere utviklingshemmede står på vent for å få en tiltaksplass i et arbeidsmarkedstiltak. –Kommuner og Nav har et ansvar i forhold til å legge til rette arbeid for denne gruppen. Det handler om livskvalitet og evnen til å påvirke egne liv, understreker Kenneth Larsen.

Hele spekteret

Ikke alt er imidlertid like svart. Noen kommuner er opptatt av at mennesker med utviklingshemming skal ha like rettigheter som andre innbyggere. Meland kommune i Hordaland er et slikt eksempel.

Sølvi Knudsen som er koordinator for personer med nedsatt funksjonsevne, sier at Meland kommune er bevisst på at ikke noen grupper skal diskrimineres. Hun kan ikke garantere at ingen ikke føler seg

diskriminert, men kommunen gjør sitt beste.

– Måten vi jobber på, er at det er det ordinære apparatet som skal gi hjelp til alle. Og tilbudet skal tilpasses den enkelte. Vi har ikke særordninger for enkeltgrupper.

Det som er positivt med et slikt system, slik Knudsen ser det, er at en øker kunnskapen blant alle i tjenesteapparatet. Dette er med til å sikre individuell behandling.

– Er det noen som virkelig er individualister så er det jo nettopp mennesker med utviklingshemming.

Hva så med Bergen kommune og saken til Vegard Løland Vøllestad? Byråd for helse og omsorg, Hilde Onarheim (H), vil ikke gå med på at Bergen kommune driver med diskriminering. Men hun bekrefter at kommunen prioriterer støttekontakter til de som bor hjemme.

– Vi mener at påstanden om diskriminering er uberettiget. Men vi skal selvfølgelig høre på disse bekymringene. Ingen skal føle at de har et dårlig tilbud bare fordi de har flyttet ut fra hjemmet, har Onarheim uttalt til NRK.

NFU mener Bergen diskriminerer utviklingshemmede som bor i bofellesskap og har klaget saken til Vøllestad inn for Likestillings- og diskrimineringsombudet. Saken er ennå ikke avgjort, men det er ventet en snarlig avgjørelse.

Kronikk

Foto: C. F. Wesenberg
SUNNIVA ØRSTAVIK
likestillings- og
diskriminerings-
ombud

Et økende press på offentlig sektor, en erkjennelse av at det offentlige ikke klarer å løse alle velferdsoppgaver og strammere offentlige budsjetter gjør at mange vender blikket mot sosiale entreprenører. Med forventning om hva de kan gjøre for å løse sosiale problemer.

Når det brenner på jobb, og man løper fra oppgave til oppgave, er det lett å glemme det store bildet. Det er lett å la seg fange av alt som bare må gjøres! Rapporter som skal skrives, møter som skal holdes, lakener som skal skiftes og middager som skulle vært laget. Helst i går. Er det virkelig da man skal bruke tid på konvensjoner laget for årevis siden, tusenvis av mil unna? Og kan de lære oss noe som er relevant for vår arbeidshverdag i Norge i 2013?

Jeg tror det. Eller nei, det er for svakt. Jeg vet at de kan det. Hvis man gir seg selv tid til å bruke dem.

De fleste har hørt om FNs menneskeretts-erklæring. Erklæringen fra 1948 som slår fast at alle mennesker, uansett hvem de er, har visse ukrenkelige rettigheter og friheter, bare i kraft av å være menneske. Siden har det kommet flere bindende konvensjoner, for å sikre grupper som historisk har vært ekstra utsatt for krenkelser. Rasediskrimineringskonvensjonen er en av dem. Kvinnekonvensjonen en annen. Og for oss som er opptatt av rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne, var det et stort gjennombrudd da FN i 2006 vedtok en egen konvensjon for å styrke funksjonshemmedes menneskerettigheter. En internasjonal avtale som skal være med å rette opp den store sosiale skjevheten som barn og voksne med nedsatt funksjonsevne har vært utsatt for i flere hundre år.

Konvensjonen har grunnpilarer: Den ene er

retten til å bli behandlet likeverdig og slippe å bli diskriminert og ekskludert. Den andre er retten til autonomi og selvbestemmelse. Norge har skrevet under konvensjonen og foreslår å gjøre den til en del av norsk lov i løpet av 2013. Da er norske myndigheter forpliktet til å følge den. Hva betyr det for oss som arbeider for personer med nedsatt funksjonsevne? Og hva betyr det for de funksjonshemmede selv?

Jeg vil si det så sterkt som at det innebærer et paradigmeskifte. Det endelige beviset på at menneskers rett til å bli inkludert og verdsatt i samfunnet, uansett funksjonsevne, handler om menneskerettigheter, ikke veldedighet. Den nye konvensjonen er krystallklar på at utviklingshemmede, rullestolbrukere, blinde eller psykisk syke ikke er hjelpetrenende ofre som vi andre, i vårt friske storsinn, må være snille og hjelpsomme overfor. De er ukrenkelige enkeltmennesker som har krav på akkurat de samme politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle rettighetene som alle andre. De har rett til å velge hvor de vil bo, hva de vil spise og hvem de vil kysse god natt før de legger seg om kvelden. De har rett til å ta utdanning, jobbe og delta i den offentlige debatten. Og de har, ikke minst, rett til å bli sett,

hørt og møtt med respekt av menneskene som er rundt dem.

Noe av dette koster ingenting, andre ting koster flere titalls millioner. Og noen ganger kreves det så mye og så kostbar individuell tilrettelegging at kommunen ikke klarer å oppfylle folks ønsker. Det åpner også konvensjonen for. Individuell tilrettelegging som blir så omfattende og dyr at det blir en uforholdsmessig

byrde for kommunen å gjennomføre den, gir derfor kommunen rett til å gjøre unntak fra konvensjonens hovedregel, og lete etter alternative løsninger.

Det er selvfølgelig her jussen blir vanskelig. For hva er egentlig en uforholdsmessig byrde? Det er

DET ENDELIGE BEVISET
PÅ AT MENNESKERS RETT
TIL Å BLI INKLUDERT OG
VERDSATT I SAMFUNNET,
UANSETT FUNKSJONS-
EVNE, HANDLER OM
MENNESKERETTIGHETER,
IKKE VELDEDIGHET.

ikke lett å svare på. Å bruke konvensjonen som et juridisk verktøy er komplisert. Den trekker opp noen retningslinjer, men til syvende og sist vil det ofte handle om skjønn, både for den som skal fatte et vedtak om midler og for den som skal bestemme om det likevel er mulig å ta med den utviklingshemmede jenta i basseng når kveldsvakta er syk. Og da er spørsmålet hva som skal veie tyngst, økonomi eller menneskerettigheter?

Dette er en stor og viktig problemstilling som angår titusener av mennesker og deres hverdag. Likevel får den sjelden stor plass i nyhetsbildet og samfunnsdebatten. Men det hender. Som da utviklingshemmede Dag Olav, for et par år siden, ble fratatt selveiertomta han hadde blitt tildelt av kommunen. De mente det ville bli for dyrt og vanskelig å gi ham den hjelpen han behøvde hvis Dag Olav forlot bofelleskapet og flyttet for seg selv.

Da ble det bråk. I mine øyne med rette. Hadde kommunen kunne kommet til en annen avgjørelse dersom de hadde brukt konvensjonen som utgangspunkt da de behandlet denne saken? Jeg tror det. FN-konvensjonen sier helt tydelig at utviklingshemmede og andre med nedsatt funksjonsevne har samme rett som alle andre til å velge bolig, leve et selvstendig liv og være en del av samfunnet. Kommunen kunne nok, med loven på sin side,

endret hjelpetilbudet til en forsvarlig, men annen standard, men hvis en ung mann skal ha en reell mulighet til selv å velge hvor han vil bo, må han også kunne få med seg tjenestene dit han velger å flytte.

FN-KONVENSJONEN
SIER HELT TYDELIG
AT UTVIKLINGS-
HEMMEDE OG
ANDRE MED NEDSATT
FUNKSJONSEVNE HAR
SAMME RETT SOM
ALLE ANDRE TIL Å
VELGE BOLIG, LEVE
ET SELVSTENDIG LIV
OG VÆRE EN DEL AV
SAMFUNNET

I mine øyne viser denne saken hvordan konvensjonen kan gi oss verdifull hjelp når vanskelige valg skal tas i en hektisk hverdag. For selv om jussen er komplisert, er ikke hovedbudskapet i FNs nyeste konvensjon til å misforstå: Det handler om at alle mennesker, uansett hva slags funksjonsevne de har, skal ha samme rett til å delta i samfunnet og bestemme over sitt eget liv. Og selv om det er staten som forplikter seg til å følge konvensjonen, er det åpenbart at det ikke er på statsminis-

terens kontor folk får sine rettigheter i praksis. Det skjer i den enkelte kommune og i den enkelte bolig. I sofakroken, ved skolepulten og i svømmehallen. Klarer vi, som konvensjonen forutsetter, å tilpasse hjelp og bistand til den enkeltes ønsker og behov, vil vi, gjennom å gjøre alle de tusen tingene en vanlig arbeidsdag består av, ikke bare gi folk en bedre hverdag. Vi vil også sikre at mennesker med utviklingshemming eller andre funksjonsnedsettelse får oppfylt sine grunnleggende menneskerettigheter.

LIKESTILLINGS- OG DISKRIMINERINGSOMBUDET

- Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) skal fremme likestilling og bekjempe diskriminering uavhengig av blant annet kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, seksuell orientering og alder. Ombudet håndhever diskrimineringsforbudene i lovverket, gir veiledning og er en pådriver for likestilling og mangfold.
- Ombudet, som også har skrevet kronikken i denne utgaven av Utvikling, er Sunniva Ørstavik.
- LDO behandler klagesaker og driver blant annet med veiledning. Du finner mer informasjon på deres omfattende nettsider, www.ldo.no

Internasjonale konferanser om menneskerettigheter og levekår for personer med utviklingshemning

18. OG 20. JUNI 2013

«Inherent dignity, equality and rights»

NAKU i samarbeid med NTNU, UiO og Minot State University inviterer til to internasjonale konferanser i Oslo og Trondheim med fokus på menneskerettigheter og levekår for personer med utviklingshemning.

Vi ønsker deg velkommen!

I Oslo arrangeres konferansen

«HUMAN RIGHTS AND RULE OF LAW» 18. JUNI 2013.

Denne har menneskerettigheter og rettssikkerhet for personer med utviklingshemning som tema.

Keynote speakers er blant andre: Ruth Luckasson,

Micael Wehmayer og Oliwer Lewis.

Konferansested: Oslo Plaza Hotell.

Meld deg på våre konferanser og hør spennende internasjonale foredrags- holdere!

For påmelding og program:

[htt p://naku.no/conferences2013](http://naku.no/conferences2013)

I Trondheim arrangeres konferansen

«LIVING CONDITIONS AND QUALITY OF LIFE» 20. JUNI 2013.

Konferansen retter fokus mot levekår og livskvalitet for personer med utviklingshemning.

Keynote speakers er blant andre:

Julie Beadle-Brown, Jan Tøssebro og Amy Hewitt.

Konferansested: Rica Nidelven Hotell.

Utvikling kommer ut fire ganger i året og kan bestilles gratis på naku@hist.no

Bladet er for deg som yter tjenester til mennesker med utviklingshemning.

Du skal finne interessante reportasjer, debatter, råd og tips inne i bladet.

Utvikling gis ut av Nasjonalt kompetansemiljø om utviklingshemning (NAKU)

Hva ønsker du å lese mer om? Vi vil gjerne høre fra deg på naku@hist.no